

Talousarvio ja -suunnitelma 2026-2028: laadintaohje

Sisällys

1	Talousarvion laadinnan lähtökohdat.....	1
1.1	Säännökset ja suositukset.....	1
1.2	Taloussuunnitteluprosessi	2
2	Strategia.....	3
3	Talousarviokehys.....	4
3.1	Laskentaperiaatteita	4
3.2	Kehyksen mukainen tulossuunnitelma.....	7
3.3	Kehyksen mukainen rahoituslaskelma	8
3.4	Investointisuunnitelma	9
4	Talousarviovalmistelun sisältö	10

1 Talousarvion laadinnan lähtökohdat

1.1 Säännökset ja suositukset

Kunnan talousarvion ja -suunnitelman laatimisesta sekä kuntastrategiasta säädetään kuntalaissa (410/2015). Lisäksi Kuntaliitto on antanut suosituksen talousarvion laatimisesta (<https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2022/2165-kunnan-ja-kuntayhtymän-talousarvio-ja-suunnitelma>).

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja veloitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Kuntalain 37 §:n mukaan kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkä aikavälin tavoitteista. Kuntastrategian tulee perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen. Kuntastrategiassa tulee määritellä myös sen toteutumisen arviointi ja seuranta.

Kuntastrategia tulee ottaa huomioon kunnan talousarvion ja -suunnitelman laatimisessa. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Muutoksista talousarvion sitoviin eriin päättää valtuusto ja muutokset on esitettävä valtuustolle talousarviovuoden aikana.

Viitasaaren kaupungin hallintosäännön 78 §:n mukaan kaupunginhallitus hyväksyy suunnitteluhykset ja talousarvion laadintaohjeet. Toimielimet laativat talousarvioehdotuksensa. Valtuusto hyväksyy talousarviossa toimielimelle sitovat tehtäväkohtaiset toiminnan ja talouden tavoitteet sekä niiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot, sekä kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa talousarvioon brutto- tai nettomääräisenä.

Tässä laadintaohjeessa annetaan toimialoille suunnittelukehykset ja sisällölliset ohjeet, joiden mukaan talousarvioesitykset tulee laatia.

1.2 Taloussuunnitteluprosessi

Syksyn 2025 taloussuunnitteluprosessin tavoiteaikataulu:

- Kaupunginhallitus antaa talousarviokehysten ja laadintaohjeen kokouksessaan 18.8.2025.
- Talousarviovalmistelua käsitellään valtuustokauden kickstart-seminaarissa 25.-26.8.2025.
- Palvelualueiden valmistelijoille järjestetään Opiferus-suunnittelujärjestelmän koulutuksia ja yhteisiä valmistelutyöpajoja elo-syyskuussa viikoilla 34-37.
- Lautakunnat käsittelevät alaiensa palvelualueiden talousarvioesitykset syyskuun aikana siten, että ne ovat valmiit viimeistään 3.10.2025. Tarvittavaa palvelualueiden talousarvioesitysten yhteensovittamista tehdään johtoryhmän kokouksissa syksyn aikana.
- Valtuusto päättää vuoden 2026 kunnallis- ja kiinteistöveroprosentit 27.10.2025. Saman kokouksen yhteydessä pidetään valtuuston talousarvio-iltakoulu.
- Kaupunginhallitus käsittelee oman talousarvionsa 10.11.2025 kokouksessaan ja talousarviokokonaisuuden 17.11.2025 kokouksessaan.
- Kaupunginjohtajan talousarvioesitys valmistuu 24.11.2025.
- Talousarviota ja siihen liittyvää henkilöstö- ja koulutussuunnitelmaa käsitellään yhteistoimintaelimessä ennen kaupunginhallituksen lopullisen talousarvioesityksen tekemistä.
- Kaupunginhallitus käsittelee kaupunginjohtajan talousarvioesitystä 1.12.2025 ja tekee lopullisen talousarvioesityksensä valtuustolle.
- Valtuusto päättää vuoden 2026 talousarviosta 15.12.2025.
- Kaupunginhallitus hyväksyy talousarvion täytäntöönpano-ohjeet 31.1.2026 mennessä.
- Kaupunginhallitus ja lautakunnat hyväksyvät talousarvioon perustuvan käyttösunnitelmansa 28.2.2026 mennessä. Toimielin voi siirtää käyttösunnitelman hyväksymistä koskevaa toimivaltaa alaiselleen viranhaltijalle esim. talousarvioesityksensä laadintaa koskevan päätöksenteon yhteydessä.

2 Strategia

Viitasaaren kaupunkistrategia on laadittu vuosille 2022–2026 ja se on hyväksytty 12.9.2022. Uuden valtuustokauden strategiatyöskentely aloitetaan valtuustoseminaarissa 25.-26.8.2025.

VIITASAARI Pikkasen parempi periferia

VISIO 2035

Vuonna 2035 Viitasaari on 10 000 asukkaan ja kausiasukkaan elinvoimainen, luonnon voimavaroja kestävästi hyödyntävä, kasvava seutukeskus.

Vahvasti viitasaarelainen

Toiminta-ajatus:
Edistämme asukkaidemme hyvinvointia, sivistystä ja alueemme elinvoimaa laajassa yhteistyössä.

Arvomme:
Vastuullisesti, rohkeasti ja avoimesti.

Päämäärät

1. Vireä elinkeinoelämä ja monipuolinen työpaikkatarjonta elinvoiman tukijalkana.
2. Viihtyisää asumista keskustasta kyliin.
3. Tavoitteena hyvinvoiva ja osallistuva kuntalainen.
4. Kestävästi ja rohkeasti kehittyvä Viitasaari.

Strategiaa toteutetaan vuosittain osana talousarviota sekä muilla strategisilla ohjelmilla tai suunnitelmissa. Talousarviossa ja -suunnitelmassa asetetaan eri organisaatiotasolle strategiasta johdetut toiminnalliset tavoitteet, joiden toteutumista seurataan säännöllisesti vuosittain.

Strategian toimeenpano-ohjelmat on tarkoitus päivittää valtuuston strategiatyöskentelyn yhteydessä. Toimeenpano-ohjelma johdetaan strategiassa määritellyistä päämääristä ja keinoista. Siinä määritellään toimenpiteet, aikataulut ja vastuut sekä seurannan mittarit.

3 Talousarviokehys

3.1 Laskentaperiaatteita

Talousarviokehystä on valmisteltu vuoden 2024 tilinpäätöksen, vuoden 2025 talousarvion ja tilinpäätösnusteen sekä vuosia 2025–2028 koskevien talousennusteiden pohjalta. Talousarviokehys on laadittu osoittamaan tasapainoa taloussuunnitelmakaudella. Talousarviovalmistelussa tulee kuitenkin varautua siihen, että talousarviokehystä on tarpeen muuttaa esim. syksyllä julkaistavien valtionosuuslaskelmien ja verotuloennusteiden vuoksi.

VEROTULOT	TP 2024	TPE 2025	KEHYS 2026	TS 2027	TS 2028
Verotulot	13 503 570	12 940 845	13 557 118	13 700 692	14 040 553
Kunnan tulovero	8 966 750	8 505 147	9 022 002	9 028 891	9 245 235
Kiinteistövero	2 434 182	2 253 991	2 361 125	2 497 809	2 621 327
Osuus yhteisöveron tuotosta	2 102 638	2 181 707	2 173 992	2 173 992	2 173 992

Verotuloarviot perustuvat Kuntaliiton 13.8.2025 julkaisemaan veroennustekehikkoon. Veroennuste perustuu vuonna 2025 käytössä oleviin veroprosentteihin. Veroennusteessa on huomioitu ansiotulovähennyksen poistaminen kunnallisverotuksesta vuodesta 2025 alkaen, mikä huomioidaan valtionosuusjärjestelmässä kustannusneutraalisti: verotulomenetyksen korvaus pienenee ja vastaavasti kunnan oman verotulokertymän pitäisi kasvaa.

Tämänhetkinen näkymä vuoden 2025 verotulokertymästä on selvästi talousarviota heikompi, joten myös vuoden 2026 veroennusteeseen on syytä suhtautua varovaisesti. Suunnitelmavuosien verotulojen toteutumiseen vaikuttavat sekä alueen työllisyyskehitys että yritysten talousnäkömät.

VALTIONOSUUDET	TP 2024	TPE 2025	KEHYS 2026	TS 2027	TS 2028
Valtionosuudet	8 029 133	8 316 223	7 772 906	7 772 906	7 772 906
Verotuloihin perustuva vos-tasaus	2 372 292	2 141 124	1 778 817	1 778 817	1 778 817
Peruspalvelujen vos	4 350 515	5 120 129	5 013 964	5 013 964	5 013 964
Verotulomenetyksen korvaus	1 309 714	917 806	980 125	980 125	980 125
Opetus- ja kulttuuritoimen muu vos	-3 388	137 164	0	0	0

Valtionosuudet on arvioitu Valtiovarainministeriön ja Kuntaliiton kesäkuussa julkaisemien ennakoitujen valtionosuuslaskelmien pohjalta. Laskelmissa on huomioitu vuoden 2025 alusta voimaan tulleen TE-uudistuksen vaikutus peruspalvelujen valtionosuuteen sekä ansiotulovähennyksen poistamisen vähentävä vaikutus verotulomenetyksen korvaukseen. Verotuloennusteiden heikkeneminen heijastuu myös valtionosuuksiin vähentäen verotuloihin perustuvaa valtionosuuksien tasausta.

Ennakollisissa valtionosuuslaskelmissa on huomioitu kevään 2025 hallituksen kehysriihessä päätettyjen peruspalvelujen valtionosuuteen tehtävien leikkausten vaikutukset, jotka käytännössä kumoavat tuleviin tehtävämuutoksiin perustuvat valtionosuuksien laskennalliset korotukset kokonaan.

Valtiovarainministeriön 7.8.2025 budjettiesitykseen sisältyvää peruspalvelujen valtionosuuden 150 miljoonan euron lisäleikkausta ei ole huomioitu laskelmissa, mutta toteutuessaan se vähentäisi Viitasaaren kaupungin valtionosuutta asukasperusteisesti arvioiden noin -153.000 euroa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuudesta ei ole saatavilla ennakkollista tietoa taloussuunnittelun pohjaksi. Kuluvan vuoden valtionosuus voi sekin muuttua merkittävästi vuoden lopulla annettavassa valtionosuuspäätöksessä. Vuoden 2024 tilinpäätöksessä OKM:n valtionosuus oli negatiivinen. OKM:n valtionosuuden tasoa on arvioitu tämänhetkisten toimintatietojen perusteella Kuntaliiton valtionosuuslaskurin avulla ja päädytty varovaisuuden perusteella nollatasoon.

Suunnitelmavuosien valtionosuus on arvioitu kehyslaskelmaan vuoden 2026 tietojen pohjalta, koska niitä koskevia laskelmia ei ole saatavilla lainkaan. Käynnissä olevan kuntien rahoitusjärjestelmän uudistamistyön lähtökohtana oli, että uusi rahoitusjärjestelmä tulisi voimaan 1.1.2026. Uudistusta on siirretty vuodella eteenpäin, joten voimaantulon uusi tavoiteaikataulu on 1.1.2027.

Toimintatulojen ei arvioida kasvavan kuluvan vuoden talousarvion tasosta. Kehyslaskelmassa on huomioitu sote-kiinteistöjen vuokratuloja vähentävä muutos kuluvasta vuodesta alkaen. Hyvinvointialueen määräaikaisten vuokrasopimusten kesto 3+1 vuotta päättyy vuoden 2025 loppuun, mutta hyvinvointialueen kanssa on sovittu optiovuoden käytöstä vuodelle 2026.

Henkilöstömenojen budjetointi ja henkilöstösuunnitelmien laadinta on osa 2026 talousarvion valmistelua palvelualueilla. Tarkan suunnittelun merkitys korostuu, koska kehyslaskelmassa tavoitteena on palkkauskustannusten vähentäminen -3 % kuluvan vuoden 2025 talousarviosta. Kunta-alan neuvotteluratkaisu vaikuttaa sopimuskauden työvoimakustannuksiin laskennallisesti 2,78–3,85 % vuodessa, joten palvelualueilla joudutaan nyt arvioimaan kriittisesti kuntapalveluissa tarvittavan työpanoksen määrää ja kohdentamista sekä henkilöstön luontaiseen poistumaan liittyviä muutostilanteita.

Syksyn talousarviovalmistelussa otetaan käyttöön Opiferus-järjestelmän Henkilöstösuunnittelu-työkalu. Henkilösivukulut lasketaan järjestelmässä palkkauskustannusten suunnittelun yhteydessä.

Materiaalien ja palvelujen ostojen kustannukset on kehyslaskelmaan arvioitu vuoden 2025 talousarvion tasossa. Julkisten menojen hintaindeksin mukainen menojen kasvupaine on keskimäärin 2 % suuruusluokkaa. Vuoden 2025 alusta voimaan tullut TE-uudistus on lisännyt toimintamenoja sekä

palvelujen ostossa (työllisyyspalvelut isäntäkunta Äänekoskelta) ja avustusmenoissa (kunnan rahoitusosuus työttömyystuista). Vaikuttaa siltä, että peruspalvelujen valtionosuuden laskennallinen lisäys näihin tehtävämuutoksiin ei tämänhetkisessä haastavassa työllisyysnäkyvässä vastaa tehtävien kustannuksia.

Kehyslaskelmassa tavoitteena on **avustusmenojen** vähentäminen -5 % tilinpäätösennusteen tasosta, jossa on huomioitu työttömyystuen rahoitusosuuden kasvupaine. **Muiden toimintamenojen**, erityisesti ulkoisten vuokramenojen osalta tavoite on -15 % vähenemä kuluvan vuoden talousarvioon.

Rahoitustulojen ja -kulujen osalta tavoite kehyslaskelmassa on edelleen, että sijoituksista saatavilla tuloilla katetaan lainanhoidon kustannukset.

Poistoihin on kehyslaskelmassa arvioitu aiempien vuosien keskimääräistä poistotasoa. Talousarviovalmistelussa käydään läpi poistosuunnitelmaa ja suunnitellaan tehtyjen investointivarausten purkamista suunnitelmakaudella.

3.2 Kehyksen mukainen tulossuunnitelma

TULOSSUUNNITELMA	TP	TPE	KEHYS	TS	TS
ulkoinen	2024	2025	2026	2027	2028
Toimintatulot	7 968 419	7 480 370	7 172 233	7 172 233	7 172 233
Myyntitulot	2 941 798	2 766 815	2 766 815	2 766 815	2 766 815
Maksutulot	475 908	571 111	571 111	571 111	571 111
Tuet ja avustukset	877 832	728 774	728 774	728 774	728 774
Muut toimintatulot	3 672 882	3 413 669	3 105 533	3 105 533	3 105 533
Toimintamenot	-24 681 287	-26 454 615	-25 627 240	-25 614 333	-25 600 750
Henkilöstömenot	-14 484 415	-15 250 972	-14 737 216	-14 724 309	-14 710 726
Palvelujen ostot	-6 388 432	-7 029 863	-7 003 680	-7 003 680	-7 003 680
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 376 905	-2 443 059	-2 362 523	-2 362 523	-2 362 523
Avustukset	-667 274	-976 155	-927 348	-927 348	-927 348
Muut toimintamenot	-764 261	-754 565	-596 474	-596 474	-596 474
Toimintakate	-16 712 867	-18 974 245	-18 455 007	-18 442 100	-18 428 517
Verotulot	13 503 570	12 940 845	13 557 118	13 700 692	14 040 553
Valtionosuudet	8 029 133	8 316 223	7 772 906	7 772 906	7 772 906
Rahoitustulot ja -menot	-90 052	159 871	0	0	0
Vuosikate	4 729 784	2 442 694	2 875 017	3 031 498	3 384 943
Poistot ja arvonalentumiset	-3 579 004	-3 037 774	-3 000 000	-3 000 000	-3 000 000
Satunnaiset erät	-14 000	0	0	0	0
Tilikauden tulos	1 136 780	-595 080	-124 983	31 498	384 943
Tilikauden yli-/ alijäämä	6 780	-595 080	-124 983	31 498	384 943
Tavoitteet ja tunnusluvut					
Toimintatulot / toimintamenot, %	34,40 %	29,33 %	28,00 %	27,77 %	27,53 %
Vuosikate / Poistot, %	223,76 %	125,93 %	100,15 %	98,86 %	99,80 %
Vuosikate, euroa / asukas	1 060	632	528	563	569
Asukasmäärä vuoden lopussa	5 763	5 706	5 706	5 706	5 706

Toimintatulojen ja -menojen tiukasta suunnittelukehyksestä huolimatta talousarviovuotta ei saada tasapainoon. Vuosikate ei kata poistoja ja tilikauden tulos jää negatiiviseksi. Talouden tasapaino kuitenkin saavutetaan suunnittelukaudella, mikäli käyttötalous saadaan sopeutettua heikkenevään rahoituspohjaan ja toimintatulot ja -menot pysymään suunnilleen kuluvan vuoden 2025 tasossa.

Kestävä kuntatalous vuosikatteella tarkasteltuna on kaupunkistrategiassa asetettu kestävä ja rohkeasti kehittyvän Viitasaaren päämäärän toteutumisen seurannan mittariksi. Kestävä kuntatalouden tavoite on koko kaupunkiorganisaation yhteinen, joten tulossuunnitelman käyttötalouden kehystä ei pureta toimialakohtaisiksi suunnittelukehyksiksi.

Talousarviovalmistelussa varaudutaan tarkistamaan kehystä ja sen mukaista tulossuunnitelmaa rahoituspohjan mukaisesti muutoksiin syksyn valtionosuuslaskelmien ja verotuloennusteiden julkaisemisen jälkeen.

3.3 Kehyksen mukainen rahoituslaskelma

RAHOITUSOSA	TP 2024	TPE 2025	KEHYS 2026	TS 2027	TS 2028
Toiminnan rahavirta	4 640 333	2 442 694	2 875 017	3 031 498	3 384 943
Vuosikate	4 729 784	2 442 694	2 875 017	3 031 498	3 384 943
Satunnaiset erät	-14 000				
Tulorahoituksen korjauserät	-75 451				
Investointien rahavirta	-1 188 770	-3 497 301	-3 000 000	-3 000 000	-3 000 000
Investointimenot	-1 851 425	-6 474 146	-3 000 000	-3 000 000	-3 000 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	579 990	2 976 845			
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot	82 665				
Toiminnan ja investointien rahavirta	3 451 563	-1 054 607	-124 983	31 498	384 943
Rahoituksen rahavirta	-5 815 364	725 244	124 983	-31 498	-384 943
Antolainauksen muutokset	0	0	0	0	0
Antolainasaamisten lisäys	0				
Antolainasaamisten vähennys	0				
Lainakannan muutokset	-5 613 058	725 244	124 983	-31 498	-384 943
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0			
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-614 507	-600 000	-600 000	-600 000	-600 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-4 998 551	1 325 244	724 983	568 502	215 057
Oman pääoman muutokset	0		0	0	
Muut maksuvalmiuden muutokset	-202 306		0	0	
Vaikutus maksuvalmiuteen	-2 363 801	-329 363	0	0	0
Tavoitteet ja tunnusluvut					
Toiminnan ja inv. rahavirran kertymä 5 vuodelta	2 654 736	1 981 361	3 654 638	2 809 774	3 690 261
Investointien tulorahoitus, %	372,00 %	69,85 %	90,14 %	85,91 %	105,14 %
Laskennallinen lainanhoitokate	13,86				

Kehyksen mukaisessa rahoitussuunnitelmassa on huomioitu keskimääräinen vuotuisia poistoja vastaava investointitaso. Rahoituksen osalta suunnittelu tarkentuu talousarviovalmistelun edetessä.

3.4 Investointisuunnitelma

Tämänhetkinen vuosille 2025–2027 laadittu investointisuunnitelma esitetään ohessa hankeryhmittäin. Investointisuunnitelma on hyväksytty kuluvalle vuodelle sitovana ja suunnitelmavuosille 2026–2027 ohjeellisena. Investointisuunnitelma tarkennetaan talousarviovalmistelun yhteydessä ja hyväksytään se vuodelle 2026 sitovana ja suunnitelmavuosille 2027–2028 ohjeellisena.

VIITASAAREN KAUPUNKI

TTS 2025-27 INVESTOINTISUUNNITELMA

1000 euroa

Sitova valtuustoon nähden

Hankeryhmä Hanke	Vastuu- toimielin	Kustannus- arvio	TP 2024	TAM 2025	TS 2026	TS 2027
Maa- ja vesialueet, netto	KH		7	-80	-80	-80
Wiitaseudun logistiikkakeskus Wiilo, netto	KH	-1 339	-195	-1 143	0	0
Vesistömatkailuhanke, netto	KH	-210	-29	-143	-38	0
Liikenneväylät ja kunnallistekniikka, netto	EA		-402	-895	-955	-480
Liikuntapaikat, puistot, torit ja muut yleiset alueet, netto	EA		-71	-109	-180	-160
Talonrakennus, netto	EA		-376	-1 025	-1 915	-2 950
Irtain käyttöomaisuus, netto			-212	-360	-185	-185
Osakkeet ja osuudet, netto	KH		0	0	0	0
Investoinnit yhteensä, netto			-1 279	-3 755	-3 315	-3 855
Tulot			587	2 977	20	20
Menot			-1 866	-6 732	-3 335	-3 875

Palvelualueiden investointiesitykset laaditaan Opiferus-järjestelmän Investointisuunnittelu-työkallulla. Investointiesitys sisältää investointia koskevat tavoitteet, arvio kokonaiskustannuksista, hankkeiden jaksottuminen investointimenoina suunnitteluvuosille sekä investointiin saatavat rahoitusosuudet ja muut tulot. Investointiesitys tehdään myös yli 10.000 euron irtaimen käyttöomaisuuden hankinnasta.

Investointeja suunniteltaessa arvioidaan myös niiden vaikutukset käyttötalousmenoihin, poistoaika ja euromääräinen poistolisäys sekä investointien rahoitus. Investointiesityksistä arvioidaan myös, onko investointi palvelutoiminnan sujumiselle välttämätön, parantaako se toiminnan tehokkuutta tai tuottavuutta, tai onko kyseessä kaupungin elinvoimaa selvästi tukeva ja strategian mukainen investointi.

Kokonaisinvestointitasosta, investointikohteista ja toteutusaikatauluista päätetään talousarviovalmistelun aikana.

4 Talousarviovalmistelun sisältö

Palvelualueet valmistelevat omat talousarvioesityksensä 3.10.2025 mennessä. **Palvelualuejohtaja** vastaa valmistelutehtävien organisoinnista ja aikataulusta sekä valmisteluaineistojen sisällöstä. Valmisteluaineistolla pyritään osoittamaan asetettujen tavoitteiden, tehtävien ja määrärahan käytön välistä riippuvuutta.

Palvelualueen talousarvioesitys kootaan Opiferus-järjestelmään ja se sisältää:

- Taloussuunnittelun Henkilöstösuunnitelmaan laadittavat vastuualueiden henkilöstösuunnitelmat
- Taloussuunnitteluun laadittavat vastuualueiden euromääräiset meno- ja tulobudjetit vuodelle 2026
- Taloussuunnittelun Investointisuunnitelmaan laadittavat investointiesitykset
- Talousdokumenttiin laadittavat vastuualueiden käyttötalouden sanalliset perustelut, talousarvion tavoitteet, suoritteet ja tunnusluvut sekä riskienarvioinnin.

Opiferus-järjestelmän talousarviorakennetta kootaan parhaillaan. Tavoitteena on, että uusi Henkilöstösuunnitelma on käyttöönotettu valmistelijoiden käyttöön viikon 34 lopussa ja muut työkalut ovat käytettävissä viikon 35 lopussa. Opiferuksen uusien osioiden käyttöönottoon liittyviä kouluksia, työpajoja ja tukiklinikoita järjestetään erikseen ilmoitettavan aikataulun mukaisesti viikoilla 34–37.

Käyttötalouden sisäisen palvelutuotannon (tukipalvelut, tilapalvelut, ruoka- ja puhtauspalvelut) budjetit lasketaan keskitetysti myyjäosapuolen toimesta ja kohdistetaan sovittujen jakoperusteiden mukaisesti. Jakoperusteiden ajantasaisuutta tarkistetaan talousarviovalmistelun edetessä. Aikataulutavoitteena on, että sisäiset erät ja niiden kohdistukset on suunniteltu järjestelmään 12.9.2025 mennessä.

Palvelualueiden talousarvioesitysten tulee pohjautua laskelmiin ennustetun väestönkehityksen ja toimintaympäristön muutoksien vaikutuksista asiakas- ja suoritemääriin. Esityksiä laadittaessa on huomioitava kaupunginvaltuuston 17.6.2024 hyväksymä **talouden tasapainotusohjelma** sekä toimintaan vaikuttavat lainsäädännön ja muiden velvoitteiden muutokset. Lisäksi on huomioitava mahdollisten konsernirakenteen muutosten valmistelun vaikutus taloussuunnitteluun.

Kaupungin johtoryhmä valmistelee osaltaan talousarvioesitysten tasapainotusta kehityksen mukaiseen tulossuunnitelmaan sekä yhteiset suunnitelmakokonaisuudet (henkilöstö- ja koulutussuunnitelmat, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan suunnitelmat).

Kaupunginhallituksen hyväksymä laadintaohje käydään läpi palvelualueiden valmistelijoiden kanssa sovituissa koulutus- ja valmistelutapaamisissa. Tarkentavia **valmisteluohjeita** antaa talous- ja tietohallintojohtaja, tarvittaessa kaupungin johtoryhmä. Henkilöstö- ja koulutussuunnitelman valmistelua ohjeistaa hallintopalvelujen palvelujohtaja.